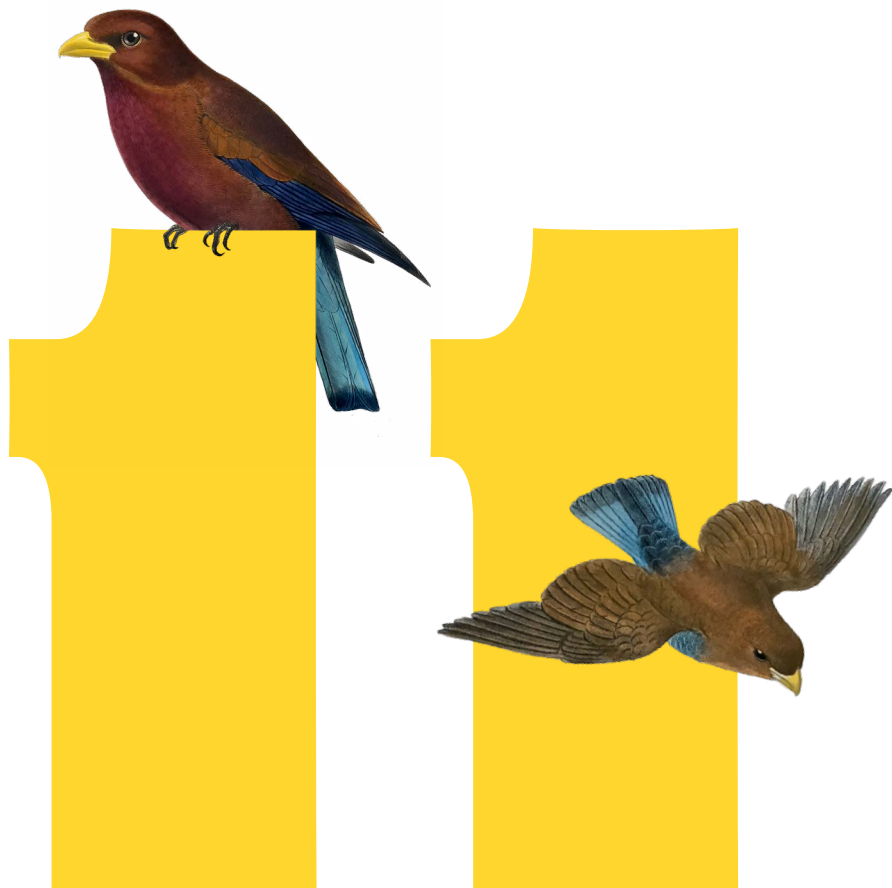

DE SCHARRE LAAR

*Vogeltijdschrift
voor lezers*

TOM HOFLAND en **ANNE BROEKSMA** schreven
nieuwe verhalen, **BENNO BARNARD** maakte nieuwe vogel-
gedichten, **KEES CAMPHUYSEN** reisde naar de noord op
zoek naar zeekoeten en **STEFAN BRIJS** bestudeerde de vogels
in zijn Spaanse tuin.

Inhoudsopgave

5	VOORWOORD
7	<i>Tom Hofland</i> Meeuwen
17	<i>Alexander Reeuwijk</i> Joris De Raedt
19	<i>Caspar Janssen</i> De ortolaan
29	<i>Stefan Brijs</i> Een als heks verklede vogel
43	<i>Cees Camphuysen</i> Een zeekoet!
55	<i>Remco Daalder</i> De boodschapper van de hemel
63	<i>Anne Broeksma</i> Patrijzenparadijs
71	<i>Benno Barnard</i> 4 gedichten
75	<i>Jelle Reumer</i> JRA00 en JMT62
81	<i>Nienke Beintema</i> Hachelijk broeden op dak en kwelder
91	<i>Paul Q de Vries</i> De jacht op de winterkoning
105	<i>Job van Tol</i> Gieren uitzetten in het wild
119	<i>Marja Vuijsje</i> De veren van een ernstige vogel
127	<i>Achilles Cools</i> Vissen vangen met blauwe klauwen
137	<i>Saskia van Loenen</i> De stadsduif
143	<i>Alexander Reeuwijk</i> De pinguïns van Martinet
147	BIOGRAFIEËN

De illustraties in deze editie zijn tekeningen van Joris De Raedt.

↑
white

Baardmannetjes
De Coedesdorp
31/10/22

Een kwestie van kijken

HET EERSTE WAT P. OP DE DATINGAPP tegen Anne Broeksma had gezegd, was dat hij een zeearend had gezien. Het verse geluk van P. en ‘vogelmeis’ Broeksma bloeide direct op. Vorige zomer zagen ze samen haar eerste patrijzen, in de Biesbosch. Broeksma bezingt de nieuwe liefde in deze *Scharrelaar*.

Ze is de enige niet. Liefde sijpelt door elk verhaal in deze editie.

Nienke Beintema beschouwt het paartje scholeksters dat zich al jaren nestelt op het dak bij haar oom en tante. Ze ziet broedertwist, jaloezie, ontrouw, felle burenruzies, woede, wanhoop, kansloos balanceren, nieuw leven in de dop geknakt. Of vogels kijken nog ergens over gáát.

Saskia van Loenen zwaait in de laatste aflevering van haar rubriek ‘Vogelvrij’ de laatste verstekeling uit: de stadsduif, ‘de zieligste van allemaal’. Onderwijl ontfermt Stefan Brijs (‘Ik heb een zwak voor verschoppelingen, mismaakten, lelijk-aards’) zich over de uitgestorven heremietibis, die ‘bezwaarlijk mooi kan worden genoemd’. En dan toch de liefde.

Zoals Marja Vuijsje van de houtduif is gaan houden, het meest wanneer hij slaapt. Vanzelf ging dat niet: ‘In mijn beleving ogen alle houtduiven nogal zwaar op de hand. Zelfs het eindeloze geflikflooi van de stelletjes die ik van dichtbij heb kunnen gadeslaan kwam op mij nauwelijks frivool over.’

Misschien ziet de vogel de donkere buien al hangen. Want

goed beschouwd is er weinig om vrolijk over te zijn. Als er een rode draad loopt door de verhalen in deze *Scharrelaar* (het was niet vooraf opgezet), dan is dat het besef van verlies. ‘Driekwart van de wilde dieren is verdwenen sinds de jaren zeventig,’ meldde het WNF. ‘Neonicotinoïden nog veel schadelijker voor vogels dan gedacht,’ luidde het nieuws na onderzoek van onder meer de Vogelbescherming. Het landbouwgif tast op maar liefst 932 manieren de gezondheid van vogels aan, de gevolgen laten zich raden.

Desondanks, tegen de verdrukking in, met steeds klemmender urgentie, bezingt een koor van zestien auteurs de liefde. Voor die ene vogel, die ene soort, die ene ervaring. Het kan nog. En het moet. Om maar te voorkomen wat Caspar Janssen moest noteren nadat hij eerder dit jaar in Duitsland een paar ortolanen had gezien. De vogeltjes brachten hem terug naar zijn jeugd onder de rook van Nijmegen, waar ze toen nog zo vanzelfsprekend waren dat hij van hun bestaan geen weet had. ‘Het uitsterven van de ortolaan speelde zich volledig buiten mijn waarneming af,’ constateert hij decennia later met verbijstering.

Liefde is een kwestie van kijken. En van lezen. Hier is *De Scharrelaar*, voor uw geluk en een vleugje verbijstering.

De redactie:

Emile Brugman
Jean-Pierre Geelen
Saskia van Loenen
Alexander Reeuwijk

TOM HOFLAND

Meeuwen

DE SCHIPPER BEKEEK MARTEN door de rook van zijn sigaret. De jongen was niet gekleed voor het werk op een schip. Hij droeg een camel kleurig pak met zwarte laarzen. Zijn bruine haar lag sluik langs zijn slapen.

Dit gaat mijn einde worden, dacht de schipper. Hoeveel poen is me dat waard?

Hij zag hoe een jonge visser langs Marten stapte, waarbij hij met zijn schouder tegen het fragiele lichaam van de jongen botste.

Marten keek op. 'Wat gaan jullie doen?' vroeg hij, opgeschrikt door de duw. De jonge visser spuwde over de reling. 'Kuil halen.'

Marten keek vragend in de richting van de schipper

Deze gooide zijn sigaret overboord en draaide zich om, zodat hij kon helpen met het binnenhalen van de netten.

Marten keerde zich weer tot zijn kooitjes. Drie ervan waren gevuld met meeuwen. Ze hielden zich relatief rustig, al sloegen ze af en toe paniekerig met hun vleugels, waarbij de donsveertjes tussen de stalen tralies door dwarrelden. Van een van de kooitjes, een lege, stond het deurtje uitnodigend open in de richting van de zee. Marten leunde met een knie op een krat die tegen de rand van het schip stond. In zijn hand had hij een stukje brood met een plakje brie. Geduldig leunde hij daar, zijn arm uitgestrekt, over de reling.

Het schip werd al de hele ochtend gevolgd door meeuwen die krijsten als heksen en met hun snavels in de netten pikten zodra die aan boord werden getrokken. Marten was niet geïnteresseerd in de vogels die naar vis zochten. Hij hield zijn blik gericht op de enkeling die zijn broodje interessanter vond. Een paar meeuwen hadden in dit laatste kwartier geprobeerd de lekkernij uit zijn hand te pikken, maar Marten achtte ze niet gretig genoeg. Ze moesten het broodje niet alleen *willen*, ze moesten het herkennen.

Plotseling stond de schipper weer achter hem.

‘Hoe ging het daar’ vroeg Marten, terwijl hij knikte in de richting van de netten. ‘Veel wiersch,’ antwoordde de schipper. ‘Het duurt wel even voor we weer uit kunnen gooien.’

Marten knikte, alsof hij begreep wat de man zojuist had gezegd.

‘Ik heb de tijd,’ zei hij.

‘Je hebt geen keus,’ antwoordde de schipper, en hij liet zijn grote hand hard neerdalen op Martens schouder, waardoor Marten bijna de grip op het broodje verloor.

‘De bemanning is er niet blij mee,’ zei de schipper.

‘Daar had je me al voor gewaarschuwd.’

‘Ik ben er ook niet blij mee.’

De schipper kwam dichterbij en tikte met zijn lange nagels op het staal van de open kooi. Marten draaide zijn slungelige figuur weer in de richting van de zee.

‘Willen ze niet?’ vroeg de schipper.

Marten schudde zijn hoofd. Hij liet de elleboog van zijn uitgestrekte arm rusten op de reling, en schrok toen het metaal meegaf. Met een krak lag de reling aan één kant los over de rand. Marten was er bijna achteraan gevallen.

‘Mijn god,’ stamelde hij, met van schrik een rode kleur in zijn gezicht.

De schipper boog voorover om de reling te bekijken. Een aantal schroeven waren zodanig doorgeroest dat ze waren

afgebroken. Hij pakte de reling vast, trok hem terug en zette hem weer recht. De jonge visser bekeek het tafereel vanaf een afstandje. ‘Zie je nou?’ zei hij geïrriteerd tegen de schipper. ‘Die jongen gaat ons einde betekenen.’

Op dat moment liet een grote mantelmeeuw zich vanuit de grijze hemel als een speer op het broodje vallen. Marten was net op tijd om het weg te trekken, maar de vogel cirkelde weer omhoog en hapte er gretig naar. In een impuls smeed Marten het broodje in de kooi, waarna de dikke vogel er achterna vloog. Met een klap sloeg Marten de kooi dicht. ‘Godsamme,’ riep hij uit, ‘dit is een goeie!’ De schipper schudde zijn hoofd, mompelde iets in zichzelf, en liep weer in de richting van zijn netten.

De meeuw was niet alleen groot, maar ook duidelijk goed doorvoed. Zijn kop was wat vervormd. Wanneer hij zijn snavel sloot, schaarden de boven- en onderkant over elkaar heen. Marten bekeek het dier goed terwijl het onwennig rondjes draaide in zijn kooi en met zijn vleugels tegen de tralies fladderde.

‘Sorry,’ zei Marten zacht. Het dier draaide zijn kop, en krijs-te zo oorverdovend hard dat Marten zijn handen op zijn oren sloeg.

Het was al donker toen de schipper zijn kar op het zandpad bij het huis parkeerde.

Marten liep om de kar heen. Daar stonden zijn kooien, vier stuks, opgestapeld en met zwarte doeken erover gedrapeerd. Hij verwachtte dat de schipper hem zou komen helpen, maar die bleef met zijn handen in zijn zakken voor de kar staan.

Marten pakte twee van de kooien beet en terwijl hij ze uit de kar tilde hoorde hij voorzichtig gefladder. Hij liep ermee in de richting van het huis.

‘Niet daar,’ zei de schipper, en hij liep naar een kleine

schuur, rechts van het huisje, half verscholen achter hoge braamstruiken. Eenmaal binnen ontstak hij een grote olielamp en boog zijn hoofd weer naar buiten. 'Hier kun je verblijven. Met je vogels. Er staat een veldbed. Dekens liggen er onder.'

Marten ging de houten schuur binnen, zette de kooien op de grote werkbank en wilde de schipper bedanken, maar die had het schuurtje al verlaten. Via het kleine raampje zag hij hem in de richting van zijn huis lopen, zijn blik op de hemel gericht.

De schuur was klein, stoffig en zat onder de spinnenwebben, maar het warme licht van de olielamp maakte het onderkomen toch nog enigszins gezellig. De grond was bezaaid met netten, planken en emmers, en aan de muur hing voor Marten ondefinieerbaar gereedschap.

Nadat hij terug naar de kar was gelopen en alle meeuwen op de werkbank had gezet, haalde hij een deken onder het veldbed vandaan, sloeg het stof er af en spreidde hem uit over het bed. Vervolgens schoof hij het bed in de richting van de werkbank, zodat hij er aan kon zitten. Het bed was alleen te laag, of de werkbank te hoog, dus erg gemakkelijk zat het niet. Hoe dan ook: hij moest beginnen.

Hij haalde het doek van de eerste kooi en daar kwam een sterke zilvermeeuw tevoorschijn. Marten liet hem eerst even wennen aan het licht. Hierna voerde hij de vogel stukjes vis door de tralies, die het dier gulzig tot zich nam, en waarbij Marten op moest passen dat er niet in zijn vingers gepikt werd.

Zodra de meeuw enigszins kalm was geworden, opende hij het kooitje en lokte de vogel voorzichtig naar buiten. Zo, zonder kooi, voelde Marten zich geïntimideerd door de grote meeuw die nieuwsgierig om zich heen keek, alsof hij speurde naar een opening, een kier bij een raam of een deur. Marten

voelde een golf van opwinding door zijn borst gaan. Het had hem weken, maanden gekost om de oude schipper zo ver te krijgen om met zijn plan in te stemmen. Het geld van de erfenis was eraan opgebraakt, en eerlijk gezegd had hij niet verwacht dat hij de meeuwen zo relatief makkelijk gevangen kon nemen. Maar nu zat hij hier. Tegenover de vogels die de eerste test hadden doorstaan, en het brood boven de vis hadden verkozen.

Marten haalde een papieren zakje uit zijn rugzak en keerde het om boven de tafel. Vijf harde snoepjes stuiterden op het hout. Allemaal hadden ze een andere kleur, van rood tot mint. Marten legde ze op een rijtje voor de meeuw, leunde naar achteren, en keek. De meeuw deed een paar passen naar links, een paar passen naar rechts, en leek zich verder niet voor de snoepjes te interesseren.

Wanneer Marten naar voren boog en oogcontact probeerde te maken, bewoog de vogel schrikachtig naar achteren.

‘Herken je me?’ Vroeg hij zacht en hij bekeek de vogel aandachtig in de hoop een bijzonder teken te zien. Maar het dier had dezelfde stoïcijnse, ietwat bozige uitdrukking als elke andere zilvermeeuw. De ogen waren even bleek en geel omlijst. De snavel even scherp.

Marten nam zijn rugzak weer op schoot en haalde er vier foto’s uit. Op de foto’s stonden vrouwen, allemaal van een jaar of veertig. Met grote eerbied spreidde hij ze op de tafel uit en liet voldoende ruimte tussen de foto’s over om eventuele verwarring te voorkomen. De foto waarbij de naam van zijn moeder op de achterkant was geschreven legde hij eerst in het midden, recht tegenover de meeuw, maar om het dier niet al te veel te helpen verschoof hij hem toch naar links.

De vogel draaide voorzichtig zijn kop. Heel even, als je het wilde zien, leek hij naar de foto’s te kijken. Hij knipperde een paar keer met zijn ogen, slaakte toen een kreet en begon weer heen en weer te lopen. Hij stampte met zijn roze, vliesachtige

poten over de foto van Martens tante, en toen hij weer naar links liep, scheet hij over de foto van een glimlachende actrice die Marten uit de krant had geknipt. Geïrriteerd joeg hij het dier zijn kooi weer in.

Hij keek naar de twee andere kooitjes, waar de doeken nog overheen lagen, en waarin hij het zachte tikken hoorde van snavels tegen staal.

Vijf dagen en twintig meeuwen verder had Marten nog altijd geen resultaat geboekt. Hij zat in zijn schuurtje en had net de laatste kooi geopend waar een jonge zwartkopmeeuw in zat die weigerde naar buiten te komen. Werktuigelijk legde Marten de snoepjes voor de kooi, maar hij keek amper op om te zien of de vogel er op reageerde. Dit dier was te jong, dacht hij. Dit kon hem niet zijn.

Krakend opende de deur van het schuurtje, en hoewel hij niet kon zien wie er binnen kwam omdat hij verblind werd door het licht van de olielamp, hoorde hij het schuifelen van de schipper.

Na een paar passen ving zijn baard het schijnsel van de lamp, en toen hij voorover boog om naar de meeuw te kijken flakkerde het lamplicht in zijn ogen.

‘Resultaat?’ Vroeg de schipper, die al duidelijk vele uren niet gesproken had, met een lage stem.

‘Nog niet,’ antwoordde Marten. ‘Ik moet kieskeuriger zijn. Dit dier bijvoorbeeld, is te jong. Ik moet de oudere meeuwen zien te vangen.’

‘Hoe kom je daarbij?’ vroeg de schipper, die de vogel in zich opnam.

‘De snavel is nog zwart,’ zei Marten. ‘Het dier kan nog geen half jaar oud zijn.’

De schipper pakte de olielamp beet en schoof hem dichters naar de kooi.

‘Kijk,’ zei hij, en wees naar de snavel. ‘Er komt langzaam

wat rood in. Dit beestje is al zeker een jaar oud.'

De schipper ging naast Marten op het veldbed zitten, dat gevaarlijk ver inzakte onder hun beider gewicht. Hij pakte een van de snoepjes op, die in een felblauw wikkeltje zat. 'Deze was zijn favoriet, toch?'

Marten knikte.

De schipper legde het snoepje weer op tafel.

'Luister,' zei hij nadat hij zijn keel had geschraapt.

'We missen hem allemaal. Ik, de jongens. Maar het heeft lang genoeg geduurd zo. We stoppen ermee.'

Marten keek verschrikt op. 'Wat...wat bedoel je? Ik heb voor twee weken betaald.'

'Dat zal,' antwoordde de schipper, 'maar de bemanning is er klaar mee. Ze worden er nerveus van. We vangen weinig, de laatste dagen. Het schip heeft mankementen. Dat komt door jou, zeggen ze. Dus we stoppen ermee.'

Marten voelde de tranen achter zijn ogen prikken en schaamde zich, zoals hij zijn hele jonge leven al had gedaan, voor zijn emotionele inborst. Hij slikte.

'Je begrijpt niet hoe belangrijk dit voor me is.'

'Zeker wel,' antwoordde de schipper zacht, terwijl hij naar de werkbank keek en oogcontact vermeid met de jongen naast hem. 'Maar ik moet je nu toch uit de droom helpen. Het zijn allemaal fabeltjes... Zijn lichaam is door de zee genomen, zijn geest is bij God of zoiets en je vaders ziel zit niet in één van die meeuwen, dat kan ik je verzekeren.'

Marten keek naar de kleine meeuw die rustig in zijn kooitje bleef zitten en zich niet door de mannen liet storen.

'Als het allemaal bijgeloof is,' zei Marten. 'Waarom moet ik dan van het schip af?'

De schipper pakte de stapel foto's op die Marten nog niet over de tafel had uitgespreid en liet ze door zijn vingers gaan terwijl hij sprak.

'Ik kan niet bepalen waar de jongens in geloven,' zei hij.

‘Maar ik heb niets aan een zenuwachtige bemanning. Elke meeuw die jij gevangenzet, is voor hen een roep om ellende. En de meeste van hen zijn al niet zo gelukkig.’

‘Misschien hebben ze wel gelijk,’ zei Marten. ‘Die balustrade die zomaar loskwam. De magere vangst.’

‘Des te meer reden om te stoppen met dit gedoe,’ zei de schipper.

‘Maar als het daadwerkelijk ongeluk veroorzaakt,’ bracht Marten in, die enthousiast werd van zijn eigen gedachtegang, ‘dan kan het andere ook waar zijn.’

De schipper schudde zijn hoofd. ‘Ik denk het niet, knul.’ Hij tilde zijn hand op om die op de schouder van de jongen te leggen, maar beseftte dat hij de foto’s nog vast had. Hij legde ze op tafel, en voelde zich door het verloren moment te onzeker om de jongen te troosten. Hij keek naar de olielamp, waarin de vlam zachtjes heen en weer deinde. Wat moest hij nog zeggen?

Plotseling hoorde hij snikken naast zich, en hij verstarde. De schipper trommelde met zijn vingers op zijn benen, hield zijn blik op de vlam gericht.

Martens schouders begonnen alsmaar heviger te schokken, en uiteindelijk klonk er een langgerekt gehuil zoals je dat alleen bij kleine kinderen hoort. Nu wist de schipper uit ongemak niet meer waar hij het zoeken moest, en in een vlucht naar voren trok hij de jongen zo stevig tegen zich aan dat hij hem bijna smoorde in zijn trui. Martens tranen bleven stromen en de stank van sigarettenrook en petroleum vulde zijn neus.

‘Verdomme,’ zei hij tussen zijn snikken door. ‘Ik ben een idioot.’

‘Dat toch niet,’ zei de schipper.

‘Ja...jawel,’ snikte Marten. ‘Al dat geld. Al die tijd.’

‘Het geld geef ik je terug,’ zei de schipper. ‘Stop nu maar met huilen.’

Maar Martens tranen bleven komen, en stroomden zoals ze het afgelopen jaar nog niet gestroomd hadden.

De schipper voelde nu ook iets branden achter zijn ogen, en schudde snel met zijn hoofd in een poging het van zich af te schudden.

‘Ik breng je naar je moeder,’ zei hij met een schorre stem. ‘Ze zal je gemist hebben.’

Marten veegde zijn tranen af aan zijn mouwen.

‘En wellicht,’ ging de schipper verder. ‘Kun je morgen nog meevaren. Dan gaan we langs de plek waar we hem verloren. Zeggen we hem nog één keer gedag.’

Marten knikte en slikte, en veegde nogmaals in zijn rood doorlopen gezicht.

‘Ja...’ zei hij. ‘Dat lijkt me fijn.’

De schipper gaf Marten nog een paar klopjes op zijn schouder en toen stond de jongen op. Met een vermoeid gezicht raapte hij zijn slaapspullen bij elkaar en stopte ze in zijn rugzak. ‘Mag ik de rest morgen komen halen?’ vroeg hij. ‘Natuurlijk,’ antwoordde de schipper, en hij hield de deur van de schuur voor hem open. Toen Marten buiten de frisse nacht was ingestapt, viel het oog van de schipper op de olielamp. Hij liep er met grote passen heen en wilde hem doven, toen hij een vreemd getik hoorde. Hij draaide zijn hoofd, en zag dat de jonge meeuw uit zijn kooi was gekomen. Met zijn zwarte snavel, die een voorzichtige rode gloed begon te vertonen, tikte hij tegen het hout van de werkbank. De schipper hief zijn hand om de vogel terug zijn kooi in te duwen, maar toen pas zag hij wat de vogel deed. De schipper had de foto’s op de werkbank gelegd. En de meeuw tikte, heel precies, op een foto. Een foto van een vrouw met lang bruin haar en volle, brede lippen.